

(i) Printed Pages : 7 Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	0	1	6
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	1
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 1st Semester
(2122)

DEFENCE & STRATEGIC STUDIES (In all Mediums)

Paper : Concept of Warfare

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

- Note :— (i) Attempt any FIVE questions. Section A is compulsory.
(ii) Attempt any ONE question from Sections B, C, D and E.

SECTION—A
(Compulsory Question)

1. Give any TEN short answers of the following :—

- Write any one definition of war.
- How many principles of war ?
- Write importance of principles of war.
- Write the meaning of Modern War.
- Write any two main features of war.
- What do you mean by Non-conventional warfare ?
- What do you understand by Asymmetric warfare ?

- (h) Write any two main effects of Nuclear explosions.
- (i) Write any two names of Indian Missiles.
- (j) Write full form of N.P.T.
- (k) Define very briefly about Morale.
- (l) Define Panic and Fear in brief.
- (m) Explain information warfare.
- (n) Who wrote the book "Guerrilla War" ?
- (o) Define Humanization of War. 10×2

SECTION—B

- 2. Write the definition of war and discuss in detail evolution of war. 12½
- 3. Write the meaning of the principles of war and discuss in detail its importance. 12½

SECTION—C

- 4. What do you mean by modern war ? Define its historical development. 12½
- 5. Define Non-conventional warfare with reference to Guerrilla War and discuss in detail its techniques. 12½

SECTION—D

- 6. Discuss in detail about the Nuclear War and Nuclear Strategy. 12½

7. Write the beginning of Nuclear Era and effects of Nuclear explosions. 12½

SECTION—E

8. Discuss in detail about Panic and Fear in warfare. 12½
9. "Morale is the secret weapon of group personality". Define in detail. 12½

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :— (i) कोई भी पाँच प्रश्न हल करें। भाग-क अनिवार्य है।
(ii) भाग-ख, ग, घ और ङ में से एक प्रश्न हल कीजिए।

भाग—क

(अनिवार्य प्रश्न)

1. निम्नलिखित में से किन्हीं दस प्रश्नों के उत्तर दीजिए :—
- युद्ध की कोई एक परिभाषा लिखिए।
 - युद्ध के कितने सिद्धान्त हैं ? बतायें।
 - युद्ध के सिद्धान्तों का महत्व बतायें।
 - आधुनिक युद्ध का अर्थ बतायें।
 - युद्ध के कोई दो प्रमुख स्वरूप के बारे में लिखिए।
 - गैर पारम्परिक युद्धकला से आप क्या समझते हैं ?
 - असममित (Asymmetric) युद्ध से आप क्या समझते हैं ?

- (h) परमाणु विस्फोट के कोई दो प्रमुख प्रभाव लिखिए।
- (i) किन्हीं दो भारतीय मिसाइलों के नाम लिखिए।
- (j) एन.पी.टी. (N.P.T.) के संकेताक्षर लिखिए।
- (k) मनोबल के बारे में संक्षिप्त में बतायें।
- (l) दहशत और भय के बारे में बतायें।
- (m) सूचना युद्ध के बारे में वर्णन कीजिए।
- (n) 'गुरिल्ला युद्ध' पुस्तक किसने लिखी ?
- (o) युद्ध के मानवीयकरण की व्याख्या कीजिए। 10×2

भाग—ख

2. युद्ध की परिभाषा लिखें तथा युद्ध के विकास के बारे में विस्तारपूर्वक वर्णन कीजिए। 12½
3. युद्ध के सिद्धांत का अर्थ बतायें तथा इसके महत्व के बारे में विस्तार से वर्णन करें। 12½

भाग—ग

4. आधुनिक युद्ध से आप क्या समझते हैं ? इसके ऐतिहासिक विकास का वर्णन कीजिए। 12½
5. अपरम्परागत युद्धकला की व्याख्या करें विशेष रूप से गुरिल्ला युद्ध के सन्दर्भ में तथा इसकी तकनीक की विस्तृत व्याख्या करें। 12½

भाग—घ

6. परमाणु युद्ध व परमाणु कूट योजना के बारे में विस्तार से वर्णन करें।
12½
7. परमाणु युग की शुरूवात तथा परमाणु विस्फोट के प्रभाव लिखिए। 12½

भाग—ङ

8. युद्धकला में दहशत एवं भय के संदर्भ में विस्तार सहित वर्णन कीजिए।
12½
9. "उत्साह सामूहिक शक्ति का गुप्त हथियार है।" इसकी विस्तृत व्याख्या कीजिए।
12½

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- (i) कੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਭਾਗ-ੳ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(ii) ਭਾਗ ਅ, ਏ, ਸ ਅਤੇ ਹ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ੳ

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :
- (a) ਲੜਾਈ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
- (b) ਲੜਾਈ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ ? ਦੱਸੋ।
- (c) ਲੜਾਈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸੋ।
- (d) ਆਧੁਨਿਕ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- (e) ਲੜਾਈ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਰੂਪਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
- (f) ਗੈਰ ਪਰੰਪਰਿਕ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?

- (g) ਅਸਮਰੂਪ (Asymmetric) ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
- (h) ਪਰਮਾਣੂ ਵਿਸਫੋਟ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖੋ।
- (i) ਕੋਈ ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਮਿਸਾਈਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (j) ਐਨ.ਪੀ.ਟੀ. (N.P.T.) ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
- (k) ਮਨੋਬਲ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।
- (l) ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਡਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।
- (m) ਸੂਚਨਾ ਲੜਾਈ ਬਾਰੇ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
- (n) 'ਗੁਰੀਲਾ ਲੜਾਈ' ਪੁਸਤਕ ਕਿਸਨੇ ਲਿਖੀ ?
- (o) ਲੜਾਈ ਦੇ ਮਾਨਵੀਕਰਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10×2

ਭਾਗ—ਅ

2. ਲੜਾਈ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 12½
3. ਲੜਾਈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 12½

ਭਾਗ—ਬ

4. ਆਧੁਨਿਕ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਇਸਦੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 12½
5. ਗੁਰੀਲਾ ਲੜਾਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਅਪਰੰਪਰਾਗਤ ਲੜਾਈ ਕਲਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12½

ਭਾਗ—ਸ

6. ਪਰਮਾਣੂ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਕੂਟਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
12½
7. ਪਰਮਾਣੂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਵਿਸਫੋਟ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
12½

ਭਾਗ—ਹ

8. ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਡਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
12½
9. “ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਮੂਹਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਗੁਪਤ ਹਥਿਆਰ ਹੈ।” ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
12½